

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ
DEPARTAMENT PODRĘCZNIKÓW, PROGRAMÓW I INNOWACJI

Warszawa, 30 października 2019 r.

DPPI-WPPiP.053.8.2019.MS

Sz. P.
Tomasz Akulicz
Przewodniczący Rady Miejskiej w Wieluniu

Szanowny Panie Przewodniczący,

odpowiadając na Pana wystąpienie z 13 września br., dotyczące umieszczenia w podstawie programowej oraz w podręcznikach do historii informacji na temat tragedii miasta Wielunia, które jako pierwsze zostało zbombardowane 1 września 1939 r., uprzejmie informuję, że jednym z kluczowych celów wdrażanej obecnie reformy oświaty jest przywrócenie obowiązkowej dla wszystkich uczniów edukacji historycznej realizowanej w formie pełnego kursu historii w szkole podstawowej, a następnie w szkołach ponadpodstawowych. Silniejszy nacisk, zarówno w szkole podstawowej jak i w szkołach ponadpodstawowych na dzieje ojczyzny, **w szczególności historię XIX i XX stulecia**, wynika w głównej mierze z potrzeby formowania ważnych ze współczesnej perspektywy postaw obywatelskich, wymagających zarówno znajomości i zrozumienia własnej, narodowej historii, jak też tych ciągów wydarzeń, które uformowały naszą teraźniejszość.

Jednym z przykładów rozbudowania i wzmocnienia treści kształcenia (wymagań) z zakresu historii XX wieku są **treści związane z wojną obronną Polski w 1939 roku**. Ilustruje to poniższe zestawienie.

Tabela 2. Zestawienie wymagań szczegółowych związanych z zagadnieniem wojny obronnej Polski w 1939 roku poprzedniej i obecnej podstawie programowej dla szkół ponadgimnazjalnych / ponadpodstawowych.

Poprzednia podstawa		Obecna podstawa	
Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Uczeń: 7.2) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski	Uczeń: 8.1) opisuje przebieg i następstwa wojny obronnej Polski w 1939 r.;	Uczeń: 1) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu	Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu

<p>w przededniu wybuchu II wojny światowej; 7.4) sytuje w czasie i przestrzeni etapy i fronty II wojny światowej, wskazując momenty przełomowe.</p>		<p>wybuchu II wojny światowej; 2) wyjaśnia cele wojenne hitlerowskich Niemiec i ZSRS; 3) charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa obrońców, w tym: Westerplatte, Poczty Polskiej, Mokrej, Wizny, bitwy nad Bzurą, Warszawy, Kocka i zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, w tym w: Wieluniu, Bydgoszczy, Katowicach, Grodnie; 4) przedstawia podział ziem polskich między okupantów; wskazuje przykłady współpracy między nimi; 5) wyjaśnia znaczenie powołania polskich władz państwowych i sił zbrojnych na uchodźstwie; 6) wyjaśnia przyczyny przegranej przez Polskę wojny obronnej.</p>	<p>podstawowego, a ponadto: 1) porównuje potencjał walczących stron; 2) przedstawia polską strategię obrony i rozmieszczenie wojsk; 3) ocenia zachowanie dowódców (m.in. Edwarda Rydza-Śmigłego, Henryka Sucharskiego, Juliana Filipowicza Władysława Raginisa, Stanisława Dąbka, Tadeusza Kutrzebę, Franciszka Kleeberga), żołnierzy, polityków, w tym Ignacego Mościckiego, Stefana Starzyńskiego i ludności cywilnej podczas wojny obronnej w 1939 r.; 4) charakteryzuje materialne i demograficzne skutki przegranej wojny obronnej; 5) przedstawia i ocenia zachowania aliantów wobec agresji hitlerowskich Niemiec.</p>
---	--	--	---

Z zaprezentowanego zestawienia wynika, że tematyka wojny obronnej Polski w 1939 roku nie miała w zapisach poprzedniej podstawy programowej odrębnego wymagania dla poziomu podstawowego. Oznaczało to, że uczeń realizujący kurs podstawowy historii (tzn. każdy uczeń), przez trzy lata gimnazjum i jeden rok szkoły ponadgimnazjalnej, mógł się z tą tematyką nie spotkać w szkolnej edukacji w należyтым wymiarze, albo w skrajnych przypadkach – w ogóle. W nowej podstawie programowej zagadnienie wojny obronnej Polski w 1939 roku zostało opisane sześcioma wymaganiami szczegółowymi na poziomie podstawowym, wśród których znajduje się m.in. wymóg dotyczący tragedii, jaka 1 września 1939 r. dotknęła miasto Wieluń, co ma zagwarantować właściwe miejsce tej problematyki w powszechnej edukacji historycznej.

Należy również dodać, że podstawa programowa określa jedynie ramy programowe edukacji historycznej w polskich szkołach, nie stanowi gotowego programu nauczania, których wybór jest autonomiczną decyzją nauczycieli / szkół. Pojedyncze zapisy wymagań szczegółowych nie stanowią również konkretnych propozycji tematów lekcji, są jedynie wskazówką dla nauczycieli, jakie treści i jakie umiejętności uczeń powinien przy omawianiu danej problematyki opanować. Nauczyciele mają szeroką autonomię w zakresie doboru treści służących realizacji opisanych w podstawie programowej wymagań. To oni decydują, w oparciu o jaką i jak bogatą faktografię będą te wymagania z uczniami realizować; to oni mają pełną swobodę wyboru w zakresie wykorzystywania różnych ocen historiografii w procesie lekcyjnym (szczególnie w przypadku zakresu rozszerzonego).

W nowej podstawie programowej, w części opisującej warunki i sposoby realizacji, wskazuje się również, że nieocenioną pomocą w misji historycznego edukowania młodych Polaków stanowią niezliczone instytucje publiczne i niepubliczne, których zasoby (w większości dostępne w wersjach elektronicznych) mogą stanowić źródło inspiracji i wsparcia dla uczniów i nauczycieli.

Aktualnie, jeżeli chodzi o podręczniki obejmujące historię II wojny światowej, dysponujemy jedynie nowymi podręcznikami do szkoły podstawowej. Przykładowo, w podręczniku do historii do klasy VIII (Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne), w dziale dotyczącym *Wojny obronnej Polski* jest mowa o ataku bombowym na Wieluń w kontekście wybuchu II wojny światowej. W podręczniku do historii wydanym przez Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe zamieszczono informację, że *jednym z pierwszych zbombardowanych miast był liczący 15 tys. mieszkańców Wieluń, gdzie zginęło ok. 1200 osób.*

Takiego przeglądu treści nowych podręczników nie możemy jeszcze dokonać w przypadku szkół ponadpodstawowych, w których nowa podstawa programowa jest wdrażana sukcesywnie od tego roku szkolnego (w roku szkolnym 2019/2020 obowiązuje w klasie I.), i nie mamy jeszcze nowych podręczników obejmujących

tematykę II wojny światowej, która jest przewidziana do realizacji w klasie IV liceum ogólnokształcącego/klasach IV i V technikum/klasie III branżowej szkoły I stopnia. Mając jednakże na uwadze, że jednym z warunków dopuszczenia do użytku szkolnego podręcznika jest zgodność z podstawą programową, rozumiana jako uwzględnienie w podręczniku wymaganego w podstawie programowej zakresu celów kształcenia i treści nauczania, należy przyjąć że również nowe podręczniki dla szkół ponadpodstawowych będą zawierały informacje na temat bombardowania Wielunia 1 września 1939 r.

Z wyrazami szacunku,

Alina Teresa Sarnecka
Dyrektor
Departament Podręczników, Programów i
Innowacji
/ – podpisany cyfrowo/

Otrzymuje: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (dot. sprawy znak:
BPRM.4432.4.9.MPi)